

סיפורי צדיקים

גלין 477
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

אנטונינוס שהיה פילוסוף והתעמק בנושאים העומדים ברומו של עולם, היה משוחח על הגיגיו ומחשבותיו עם רבי והיה שואל אותו שאלות שונות. פעם שאל אנטונינוס את רבינו הקדוש, האם אפשר להתפלל בכל שעה? אמר לו, אסור, אמר לו למה? אמר לו שלא ינהג קלות ראש בגבורה. לא קיבל ממנו. מה עשה רבינו הקדוש, השכים אצלו אמר לו "כירי כירי שלום למלך", לאחר שעה נכנס אצלו אמר לו "אימפרטור", ולאחר שעה אמר לו "שלום עליך המלך". אמר לו מה אתה מבזה את המלכות? אמר לו רבי, ישמעו אוזניך מה שפיך אומר, ומה אתה שהינך בשר ודם, השואל בשלומך בכל שעה ובכל רגע, אתה אומר שהוא מבזה את המלכות, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה שלא יהא אדם מטריחו בכל עת ובכל שעה.

(עפ"י תנחומא מקץ ט')

פרשת השבוע

ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש (ט' - ט"ו)

פעם טייל הגרי"ז הקדוש מבריסק עם יהודי אחד, לפתע הפסיק שתיקתו ושאל, כשראו בני ישראל בסיני שמושה רבינו אינו חוזר מההר בתום הארבעים יום ממתן תורה, למה לא שלחו שלוחים שיעלו להר לחפש אחריו היכן הוא? והמשיך ללכת וחיכה לתשובה, וכאשר בן לווייתו לא ענה, נענה ואמר, מצאנו בפרשת עקב כשירד משה מן ההר עם הלוחות כתיב, "ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש". כשההר בוער באש אי אפשר לשלוח לשם שלוחים.

ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך (ז' - י"ד)

(ובבהמתך - בבהמין שלך (העגלון) שאף אדם פשוט שבך יהיה פיקח וידע מה להשיב לאפיקורוס דברים רבה ג' ח') מסופר על הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א, שפעם טען החשמן בפני המלך והשרים, שאמנם בויכוחים עם רבי יהונתן ידו של הרב על העליונה, אך אין זאת אלא מפני חריפות שכלו, אבל אם נשאל יהודי מן השוק, ונוכח לו שאמונת הנוצרים נכונה יותר, הוא ישתכנע בנקל. ציוה המלך להביא את היהודי הראשון שיעבור ליד ארמונו,

מרח הראשל"צ הגר"ע יוסף זיע"א

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:17 ת"א: 8:19 ר"ת: 8:51

פרשת עקב

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:02 ת"א: 7:17

רוסיים, ושהם קנו חפצים שחיילים רוסיים שדדו מאזרחים פולניים וכו'.

הם עצרו את בעלי הבתים היהודים החשובים ביותר. ותלו אותם בכיכרות השוק של הערים והעיירות בהן הצליחו לתפוס את השלטון באופן זמני. בעיירה ווילקומיר שבאיזור קובנה, אירע הסיפור הבא:

מיד אחרי שהפולנים כבשו את העיירה, הם עצרו את הרב ר' אהרלה ועוד עשרה יהודים מחשובי המקום, ערכו להם משפט ודנו אותם למות בתליה, הם עמדו לבצע את גור הדין בכיכר המרכזית של העיירה, למען יראו כולם מה עולה בגורלם של אויבי פולין.

בקרב יהודי העיירה קמה מהומה גדולה, מיד גזרו תענית, צמו, התפללו, בכו, אמרו תהילים וטכסו עצה כיצד להציל את הרב ובעלי הבתים החשובים. נראה היה בעליל כי כל המאמצים עולים בתוהו, וכי לא יהיה מנוס מביצוע גור הדין האכזרי. בין העצורים שדינם נגזר לתליה, היה גביר ירא שמים ובעל צדקה ידוע ר' יצחק אבעס שמו. הוא היה בעל אכסניה, בה נהגו להתאכסן האצילים הפולניים השונים בעוברם בעיר.

עתה כאשר הפולנים באו לקחת את קבוצת היהודים למקום התליה, הכיר ר' יצחק אחדים מהם כאורחים שהתאכסנו אצלו בעבר. הוא פנה אליהם עתה ושאל אותם: רבותי הלא אתם מכירים אותי, הרי הייתם אורחים חשובים אצלי, והגידו נא לי האם נהגתי בכם פעם שלא כשורה? האם הריעותי לכם מימיכם? הלא אני ידעתי את כל סודותיכם זה רבות בשנים, האם מסרתי אותם לאויביכם? האם אין אתם מתביישים לשפוך דם נקי של אנשים חפים מכל פשע?

האצילים הפולניים נדהמו לשמוע את דברי ר' יצחק, אכן הם הכירוהו היטב וידעו שללא כל ספק כל דבריו היו אמת. לבסוף נענה הקשיש בהם ואמר, אמת ונכון, יהודי זה אדם ישר הוא וחק מפשע, אין לנו נגדו דבר, באומר זה הוא פנה אל ר' יצחק ואמר לו כי הוא משוחרר ויכול ללכת הביתה. אולם ר' יצחק לא היה עדיין מוכן ללכת הביתה, הוא אור עוז ואמר: אתם יודעים היטב בדיוק כמוני, כי היהודים העומדים כאן חפים מפשע בדיוק כמוני.

שמע ישראל בקול גדול ובעוז יהודי.

שנת התקצ"א היתה שנה קשה ליהודי פולין, בשנה זו קמו אצילי פולין כדי לפרוק מעליהם את עולה של רוסיה הצארית, וכרגיל בימי מסה ומריבה, היהודים החפים מפשע היו הקרבנות הראשונים. עד אז היתה פולין תחת הממלכה הרוסית הגדולה, בווארשה ישב נציג רוסי הלא הוא הנסיך קונסטנטין אחיו של הצאר ניקולאי הראשי.

כאשר פרצה המלחמה הרוסית טורקית והצבא הרוסי עמד על גבול טורקיה, הגיעו האצילים הפולניים למסקנה שזוהי שעת הכושר להתמרד ולהתנתק מעולה של רוסיה, הם שידלו גם את הפולנים שחיו בליטא ובמקומות אחרים להצטרף למרד, ואש התקוממות אחזה בכל קצות המדינה הענקית. אולם סיכויי הפולנים להצליח נראו לכאורה קלושים ביותר, לא היה להם צבא סדיר, ולא עמדו לרשותם אוצרות של נשק, האצילים היו מוכנים להיות ראשי הצבא, אולם החומר האנושי שעמד לרשותם היה דל ביותר.

היו אלה האיכרים המשועבדים נטולי כל הזכויות האזרחיות שהיו צריכים לשמש בשר תותחים, הללו לא ידעו בין ימינם ושמאלם, ואף לא היה איכפת להם הרבה אם היו משועבדים לאצילים הרוסיים או הפולניים, נשקם היה מכושם, מגלים וכלי עבודה אחרים, וכך הם יצאו להילחם נגד הקוזקים הרוסיים שהמלחמה היתה המקצוע שלהם. נקל לתאר לנו כיצד אכלו הקוזקים הרוסיים את הגיבורים הפולניים הללו, אולם למולם של הפולנים היו הקוזקים מועסקים וטרודים במלחמה עם הטורקים, ואך מעט מזעיר היו בפולין באותה שעה, כך אירע שמורדי פולין יכלו להסתובב חופשים בכל המדינה, ואף לתפוש את השלטון.

וכדי להראות קבל עם ועדה שהם הם הבעלי בתים החדשים של פולין, החלו האצילים הפולניים לארגן בכל מקום תליות והוצאות להורג, הם חיסלו אויבי פולין, ומי הוא אויב ומי הוא לא אויב, הם קבעו לפי מונחים שרירותיים ביותר, כמובן שהקרבנות הראשונים היו היהודים חסרי הישע, וכמו ככל מיני עלילות והאשמות שווא, גם במקרה זה הם קבעו שהיהודים הם מרגלים

משל ונמשל

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו' ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך (ח' - י"ב)

יש להבין מדוע צריך השם יתברך לשמור להם חסדי אבות, והרי אם הם בעצמם ישמעו וישמרו את המצוות, אינם זקוקים לזכות אבות ויכולים לקבל שכר בכוחות עצמם.

והענין יובן על פי משל לאדם זקן אחד שהיה לו בן קטן, והיה לו בעבורו אלף זהובים. קרא האב לאחד מאוהביו ואמר לו, שיהיה אפוטרופוס לבנו, לגדלו ולהשגיח על רכושו ולהיות מאוכלי שלחנו. וכן היה, לאחר שהאב נפטר לבית עולמו, לקח אותו ידיד את בנו ומינה אותו להיות פקיד בבית מסחרו, ופסק לו שכר קצוב לשנה. לאחר שעברו כמה שנים, שמע הנער כי יש לו אצל בעל הבית שלו אלף זהובים בירושה שנשאר לו מאביו, ואמר בלבו, למה לי להתייגע ולסמוך על שלחן אחרים? ניגש הנער אל בעליו ואמר לו, תן לי את כספי ואתפרנס משלי בלי יגיעה. אמר לו בעל הבית, אם רצונך לקחת תוכל לקחת, אבל אם תשמע לעצתי, שמור לך את המעות ולא תקח עתה מאומה, כי המעות יתבזבוזו לך ותשאר ריק מכל וכל. לכן עדיף יותר שתתייגע באיזה עסק ותאכל ותשבע, וכספך יהיה שמור אצלי, כפי שהיה שמור עד היום, ובבוא העת יהיה לך את הכסף להשתמש בו לצרכי נישואין וקניית דירה וכדומה.

והנמשל: אבותינו הקדושים הפקידו אצל הקדוש ברוך הוא את זכותם שיהיה שמור בעד בניהם אחריהם, ואם הוא יתברך יתן לנו את הירושה מיד, הלא נאכל אותה פרוטה פרוטה עד אשר יתמו זכות אבות. לכן אמר, "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה" ותתייגעו בעבודה, אז יהיה הריווח שלכם "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך".

(אהל יעקב)

אם אתם רוצים לשפוך דם נקי, דמם של אנשים חסרי ישע הנתונים בידיכם לשבט ולחסד, אין אני רוצה להיות יוצא מן הכלל, ואיני מעוניין להיבדל מאחיי לצרה, אם כך הוא הדבר, תלו אותי יחד אתם.

דברי ר' יצחק עשו רושם עז על האצילים הפולנים, עתה החל מיקוח ביניהם לבין ר' יצחק הגביר, אשר בסופו הסכימו לשחרר את כל היהודים, פרט לאחד, לסירובם העקשני הזה היו שתי סיבות, ראשית הם היו מוכרחים לתלות איזה קורבן, כדי לפצות בכך את האוכלוסיה הגויית המקומית הצמאה לדם וממתינה בחוסר סבלנות להצגה, שנית, נגד יהודי זה היו להם באמת חשדות שריגל נגדם, ומסר סודותיהם לרוסים. היה זה יהודי מתבולל שהתרחק מאחיו היהודים, וכל ימיו התחבר עם הפולנים, אכל, שתה והשתכר עמם ואף עבד בשירותם, עתה הם טענו בתוקף כי יהודי זה מסר את סודותיהם לרוסים, ואותו לפחות רצו לתלות.

עם דמעות בעיניו ביקש ר' יצחק את האצילים שיניחו גם יהודי זה לנפשו, אולם דבר לא עזר, דבריו של ר' יצחק שביקש להצילו מן המוות עשו רושם חזק על היהודי הזה, הוא שהיה כה מרוחק מהיהדות נוכח עתה לדעת כי היהודים אינם מוותרים עליו, ובשעת הסכנה עושים הכל כדי להציל לא רק את היהודים הטובים כי אם גם אותו הקל שבקלים. בעומדו פנים אל פנים עם המוות הרחרר היהודי הזה בתשובה, והלך בלב שקט אל עץ התליה. וראה זה פלא כאשר תלו אותו נקרע החבל והוא נפל למטה בעודו חי. עתה הציעו לו הפולנים להמיר את דתו, ובזה להציל את נפשו. אולם היהודי שרק לפני זמן מה היה ידיים הקרוב ביותר, סירב עתה בתוקף רב ונשאר גאה ביהדותו, והוא מת על קידוש השם כשהוא צועק שמע ישראל בקול גדול ובעוז יהודי.

במשך שנים רבות שמרו יהודי העיירה את יום השנה למותו של היהודי שמסר את נפשו על קידוש השם, הם סיפרו בגאון לילדיהם כי היה פעם יהודי שלמרות שהיה מרוחק היהדות נשאר נאמן לעמו ולאמונתו בבוא עת המבחן.

